

Prawo Unii Europejskiej

z wprowadzeniem

16. wydanie

TWOJE PRAWO

C·H·BECK

PRAWO UNII EUROPEJSKIEJ

Polecamy nasze publikacje z zakresu prawa europejskiego:

Pod red. Kazimierza Lankosza

TRAKTAT O UNII EUROPEJSKIEJ. KOMENTARZ

Komentarze Becka

Michael Ahlt, Maciej Szpunar

PRAWO EUROPEJSKIE, wyd. 4

Podręczniki Prawnicze

Pod red. Marii Magdaleny Kenig-Witkowskiej

PRAWO INSTYTUCJONALNE UE, wyd. 4

Podręczniki Prawnicze

Ewa Łętowska

EUROPEJSKIE PRAWO UMÓW KONSUMENCKICH

Zarys Prawa

Jacek Napierała

EUROPEJSKIE PRAWO SPÓŁEK

Zarys Prawa

Jan Ciszewski

KONWENCJA Z LUGANO. KOMENTARZ, wyd. 2

Krótkie Komentarze Becka

Pod red. Adama Łazowskiego

PRAWO UNII EUROPEJSKIEJ. TESTY.

KAZUSY. TABLICE, wyd. 4

Repetytoria Becka

Wprowadzenie Ewy Skibińskiej

SPÓŁKI EUROPEJSKIE, wyd. 2

Twoje Prawo

Legalis
System Informacji Prawnej

www.sklep.beck.pl

Prawo Unii Europejskiej

wraz z indeksem rzeczowym

TWOJE PRAWO
C. H. BECK

Prawo Unii Europejskiej

16. wydanie

Stan prawny: kwiecień 2011 r.

Redakcja: Aneta Flisek

© Wydawnictwo C. H. Beck 2011

Informacje wydawcy: Tytuły artykułów umieszczone w nawiasach kwadratowych pochodzą od redakcji. Są one, tak jak i przypisy, chronione prawem autorskim.

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C. H. Beck
Druk i oprawa: Perfekt, Warszawa

ISBN 978-83-255-2195-0

ISBN e-book 978-83-255-2444-9

Spis treści

Wprowadzenie	VII
1. Traktat o Unii Europejskiej (Dz.Urz. C 83 z 2010 r., s. 13)	1
2. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. C 83 z 2010 r., s. 47)	45
3. Protokoły (wybór) (Dz.Urz. C 83 z 2010 r., s. 201)	247
4. Załączniki (wybór) (Dz.Urz. C 83 z 2010 r., s. 329)	289
5. Deklaracje (wybór) (Dz.Urz. C 83 z 2010 r., s. 335) . . .	291
6. Tabele ekwiwalencyjne (Dz.Urz. C 83 z 2010 r., s. 361).	315
Indeks rzeczowy	347

Wprowadzenie

I. Uwagi ogólne

Prawo Unii Europejskiej stanowi swoisty system prawa, odrębny zarówno od prawa międzynarodowego, jak i prawa poszczególnych państw członkowskich Unii. Dorobek prawny UE jest określany mianem *acquis communautaire*. Obejmuje on przepisy prawa traktatowego oraz przepisy prawa tworzonego przez instytucje, i organy lub jednostki organizacyjne Unii, orzeczenia sądów unijnych, ogólne zasady prawa, prawo zwyczajowe oraz umowy międzynarodowe (umowy zawierane przez Wspólnoty Europejskie/Unię Europejską samodzielnie bądź wspólnie z państwami członkowskimi (z jednej strony) oraz podmiotami trzecimi (z drugiej strony)).

Różnorodność źródeł prawa Unii Europejskiej oraz ich charakter prawny, a także brak przepisów zawierających ich kompleksowy katalog powoduje, że z trudnością poddają się klasyfikacji. Niemniej jednak w doktrynie wypracowano kryteria za pomocą których prawo UE bywa klasyfikowane.

Ze względu na to kto je stanowi, jest wyodrębniane: prawo pierwotne i prawo pochodne (wtórne). Co do zasady, **prawo pierwotne** jest stanowione przez państwa członkowskie za pośrednictwem umów międzynarodowych, zaś **prawo pochodne (wtórne)** tworzone jest przez organy unijne na podstawie i w granicach określonych prawem pierwotnym.

W skład prawa pierwotnego wchodzi następujące akty:

- Traktaty założycielskie (Traktat z dnia 18.4.1951 r. o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali [jego postanowienia obowiązywały do dnia 22.7.2002 r.], Traktat z dnia 25.3.1957 r. o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (obecnie Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej; dalej również jako: TfUE); Traktat z dnia 25.3.1957 r. o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej; dalej również jako: TEWEA) wraz z Traktatami je nowelizującymi,

- Traktat z dnia 7.2.1992 r. o Unii Europejskiej (nazywany też Traktatem z Maastricht; dalej również jako: TUE) wraz z Traktatami go nowelizującymi,
- Aneksy i Protokoły do Traktatów,
- Traktaty Akcesyjne,
- Pierwszy i Drugi Traktat Budżetowy oraz
- ogólne zasady prawa wynikające z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE.

Mające miejsce w ostatnich latach znaczne rozszerzenie Unii (od 2004 r. status państw członkowskich UE uzyskało 12 państw) i związane z tym dalsze trudności w jej funkcjonowaniu w dotychczasowym kształcie (zwłaszcza systemu instytucjonalnego) oraz dążenie do głębszej integracji UE i wzmocnienia jej pozycji na arenie międzynarodowej zaowocowały opracowaniem nowego traktatu: Traktatu z Lizbony zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (dalej również jako: TL), który został podpisany przez przywódców państw członkowskich UE dnia 13.12.2007 r. Proces ratyfikacji TL, pomimo przeszkód (m.in. w związku podwójnym referendum w Irlandii) został zakończony w dniu 13.11.2009 r. wraz ze złożeniem rządów Włoch przez stronę czeską (która ostatnio dopełniła formalności związanych z ratyfikacją) dokumentu ratyfikacyjnego. **Traktat Lizboński wszedł w życie dnia 1.12.2009 r.** (omówienie zmian wprowadzonych postanowieniami TL znajduje się w dalszej części niniejszego wprowadzenia).

Niniejsza publikacja zawiera dwa akty stanowiące – zgodnie z art. 1 akapit trzeci TUE – podstawę UE: Traktat o Unii Europejskiej oraz Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Oba te Traktaty mają taką samą moc prawną.

II. Traktat o Unii Europejskiej (TUE)

Traktat o Unii Europejskiej z dnia 7.2.1992 r., który wszedł w życie dnia 1.11.1993 r., jest umową międzynarodową składającą się z Preambuły i sześciu Tytułów.

Znowelizowane postanowieniami TL regulacje zawarte w tymże Traktacie wyznaczają nowy etap w procesie coraz ściślejszej współpracy

między państwami członkowskimi, w którym decyzje podejmowane są jak najbliżej obywateli Unii. **Celem Unii** zgodnie z art. 3 ust. 1 TUE jest wspieranie pokoju, jej wartości (tj. poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości) i dobrobytu jej narodów.

Unia Europejska jest złożoną z państw członkowskich organizacją międzynarodową podlegającą prawu międzynarodowemu na podstawie umowy międzynarodowej i jako organizacja międzynarodowa wykonuje zadania przyznane jej przepisami TUE (A. Wróbel, w: A. Wróbel (red.), Wprowadzenie do prawa Wspólnot Europejskich (Unii Europejskiej), Kraków 2004, s. 55).

Na podstawie art. 47 TUE **Unia Europejska uzyskała osobowość prawną.**

Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej nadano taką samą moc prawną jak Traktatom (art. 6 ust. 1 zd. 1 TUE). Natomiast Wielka Brytania i Polska zastrzegły ograniczenie stosowania Karty dla swoich obywateli poprzez zapisy w protokole 7 TL. Wyjątek ten odnosi się również – na podstawie uzgodnień szefów państw i rządów zawartych w konkluzjach Rady Europejskiej z dnia 29–30.10.2009 r. – do Republiki Czeskiej.

W Tytule II TUE zawarto postanowienia dotyczące zasad demokratycznych. W art. 9 TUE podkreślono, że we wszystkich działaniach Unia przestrzega zasady równości swoich obywateli, którzy są traktowani w jednakowy sposób przez jej organy. Wprowadzono nową instytucję **inicjatywy obywatelskiej**, która przysługuje milionowi obywateli UE (spośród ok. 500 mln obywateli UE) pochodzących ze „znacznej liczby państw członkowskich”. Są oni uprawnieni do przedstawienia Komisji projektu aktu prawnego.

Wzmocnieniu uległa również pozycja parlamentów krajowych, które uzyskały większe możliwości bezpośredniego udziału w podejmowaniu decyzji na szczeblu UE (szerzej nt. tych kompetencji por. postanowienia art. 12 TUE), zwłaszcza dzięki mechanizmowi gwarantującemu, że UE będzie podejmować działania jedynie, jeżeli na szczeblu unijnym można osiągnąć lepsze wyniki (zasada pomocniczości).

Tytuł III Traktatu obejmuje postanowienia o instytucjach, które doprecyzowane zostały w przepisach TfUE. Zgodnie z art. 13 ust. 1

TUE Unia dysponuje jednolitymi ramami instytucjonalnymi, które mają na celu propagowanie jej wartości, realizację jej celów, służyć jej interesom, interesom jej obywateli oraz interesom państw członkowskich, jak również zapewnianie spójności, skuteczności i ciągłości jej polityk oraz działań. Do **instytucji UE**, z których każda działa w granicach uprawnień przyznanych jej na mocy Traktatów, zgodnie z procedurami, na warunkach i w celach w nich określonych – należy zaliczyć:

- Parlament Europejski,
- Radę Europejską,
- Radę,
- Komisję Europejską (również jako: Komisja),
- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
- Europejski Bank Centralny,
- Trybunał Obrachunkowy.

Instytucje Unii mają, zgodnie z art. 13 ust. 2 zd. 2 TUE, lojalnie ze sobą współpracować.

Parlament Europejski pełni funkcje prawodawcze; budżetowe (wraz z Radą tworzą tzw. władzę budżetową), kontroli politycznej oraz konsultacyjne. TL poszerzył zakres dziedzin w których PE wraz z Radą UE w ramach zwykłej procedury prawodawczej stanowi prawo (np. o obszar wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości) oraz wzmacnia uprawnienia PE w procedurze zatwierdzania budżetu. W skład PE wchodzi przedstawiciele narodów państw należących do UE wybieranych w powszechnych wyborach bezpośrednich, w głosowaniu wolnym i tajnym, na okres pięciu lat. Do końca bieżącej kadencji (tj. 2014 r.) Parlament będzie liczył 754 członków (zob. znowelizowany art. 2 Protokołu Nr 36). W następnych kadencjach ich liczba nie może przekroczyć 751 parlamentarzystów. Parlament wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i prezydium (art. 14 ust. 4 TUE).

Rada Europejska nadaje Unii impulsy niezbędne do jej rozwoju oraz określa ogólne kierunki i priorytety polityczne (art. 15 ust. 1 zd. 1 TUE). Rada Europejska nie pełni funkcji prawodawczej. W skład Rady Europejskiej wchodzi szefowie państw lub rządów państw członkowskich, jak również jej przewodniczący oraz przewodniczący Komisji. W jej pracach uczestniczy wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa.

Rada Europejska zbiera się dwa razy w ciągu półrocza; zwoływana jest przez jej przewodniczącego. Możliwe jest także zwołanie przez przewodniczącego nadzwyczajnego posiedzenia Rady Europejskiej. Podejmuje ona decyzje w drodze konsensusu.

TL wprowadził nowe stanowisko: **przewodniczącego Rady Europejskiej** wybieranego większością kwalifikowaną na okres dwóch i pół roku (mandat jest jednokrotnie odnawialny).

Zakres kompetencji przewodniczącego obejmuje:

- a) przewodniczenie RE i prowadzenie jej prac;
- b) zapewnienie przygotowania i ciągłość prac RE, we współpracy z przewodniczącym Komisji i na podstawie prac Rady do Spraw Ogólnych;
- c) wspomaganie osiągania spójności i konsensusu w RE;
- d) przedstawianie PE sprawozdania z każdego posiedzenia RE.

Przewodniczący Rady Europejskiej zapewnia na swoim poziomie oraz w zakresie swojej właściwości reprezentację Unii na zewnątrz w sprawach dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, uwzględniając w tym zakresie uprawnienia wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa.

Na spotkaniu Rady Europejskiej w listopadzie 2009 r. desygnowano na przewodniczącego (tzw. prezydenta UE) premiera Belgii *Hermana Van Rompuy*, który objął urząd od dnia 1.12.2009 r.

Rada pełni funkcje: prawodawczą i budżetową – wspólnie z Parlamentem Europejskim. Ponadto, „pełni funkcję określania polityki i koordynacji zgodnie z warunkami przewidzianymi w TUE i TFUE”. W skład Rady wchodzi jeden przedstawiciel szczebla ministerialnego z każdego państwa, upoważniony do zaciągania zobowiązań w imieniu rządu, które reprezentuje, oraz do wykonywania prawa głosu.

Rada stanowi, co do zasady, większością kwalifikowaną. Od 1.11.2014 r. wprowadzony zostanie system tzw. „podwójną większością”. Większość kwalifikowaną stanowić będzie co najmniej 55% członków Rady, jednak nie mniej niż 15 z nich, reprezentujących państwa członkowskie, których łączna liczba ludności stanowi co najmniej 65% ludności UE. Mniejszość blokująca musi obejmować co najmniej czterech członków Rady, w przeciwnym razie uznaje się, że większość kwalifikowana została osiągnięta.

Każde państwo członkowskie przewodniczy Radzie przez 6 miesięcy, tzw. **Prezydencja**, a rotacja następuje 1 stycznia i 1 lipca każdego roku. Kolejność sprawowania Prezydencji ustalana jest zgodnie z decyzją Rady 2007/5/WE. Od 1.1.2011 r. sprawują ją Węgry, a od 1.7.2011 r. będzie to Polska.

Komisja wspiera ogólny interes Unii i podejmuje w tym celu odpowiednie inicjatywy. Czuwa ona nad stosowaniem Traktatów i środków przyjmowanych przez instytucje na ich podstawie. Nadzoruje stosowanie prawa Unii pod kontrolą TSUE. Wykonuje budżet i zarządza programami. Ponadto, Komisja pełni funkcje koordynacyjne, wykonawcze i zarządzające. Z wyjątkiem wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz innych przypadków przewidzianych w Traktatach, zapewnia reprezentację Unii na zewnątrz. Podejmuje inicjatywy w zakresie rocznego i wieloletniego programowania Unii w celu osiągnięcia porozumień międzyinstytucjonalnych. Co do zasady, akty prawodawcze Unii mogą zostać przyjęte wyłącznie na wniosek Komisji. Kadencja Komisji wynosi pięć lat.

Członkowie Komisji są wybierani ze względu na swe ogólne kwalifikacje i zaangażowanie w unijne sprawy spośród osób, których niezależność jest niekwestionowana. Komisja jest całkowicie niezależna w wykonywaniu swoich zadań. Członkowie Komisji nie zwracają się o instrukcje ani ich nie przyjmują od żadnego rządu, instytucji, organu lub jednostki organizacyjnej. Powstrzymują się oni od podejmowania wszelkich działań niezgodnych z charakterem ich funkcji lub wykonywaniem ich zadań.

TL ustanowił, w art. 18 TUE, nową instytucję **wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa**. Prowadzi on wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa Unii, a także wspólną politykę bezpieczeństwa i obrony. Powinien również przyczyniać się do opracowania tych polityk. Wysoki przedstawiciel przewodniczy Radzie do Spraw Zagranicznych i jest jednym z wiceprzewodniczących Komisji. Czuwa nad spójnością działań zewnętrznych Unii. Odpowiada w ramach Komisji za jej obowiązki w dziedzinie stosunków zewnętrznych i koordynację innych aspektów działań wewnętrznych Unii. Szefową unijnej dyplomacji została dotychczasowa unijna komisarz ds. handlu *Catherine Ashton* z Wielkiej Brytanii.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej składa się z trzech organów sądowych: **Trybunału Sprawiedliwości, Sądu i sądów wyspecjalizowanych** (obecnie jest to: Sąd do spraw Służby Publicznej). Zapewnia on poszanowanie prawa w wykładni i stosowaniu Traktatów. W skład i Trybunału Sprawiedliwości, i Sądu wchodzi 27 sędziów (jeden sędzia z każdego państwa członkowskiego). W sądzie do spraw Służby Publicznej orzeka 7 sędziów. Trybunał Sprawiedliwości jest wspomagany przez rzeczników generalnych. Sędziowie i rzecznicy generalni Trybunału Sprawiedliwości oraz sędziowie Sądu są wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności, spełniających warunki określone w artykułach 253 i 254 TfUE. Są oni mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy państw członkowskich na okres sześciu lat. Nowym rozwiązaniem wprowadzonym przez TL jest opiniowanie kandydatów do ww. funkcji przez specjalny komitet (por. art. 255 TfUE). Ustępujący sędziowie i rzecznicy generalni mogą być ponownie mianowani.

Europejski Bank Centralny prowadzi politykę pieniężną w strefie euro. Głównym celem EBC jest ochrona siły nabywczej euro, a dzięki temu utrzymanie stabilności cen w strefie euro. EBC ma wyłączne prawo do upoważnienia do emisji banknotów euro w UE (art. 128 TfUE). Głównym organem decyzyjnym EBC jest Rada Prezesów, w którego skład wchodzi sześciu członków Zarządu oraz prezesi banków centralnych siedemnastu krajów strefy euro.

Trybunał Obrachunkowy (Trybunał Audytorów, Trybunał Rewidentów, Trybunał Kontroli Budżetowej) ma za zadanie kontrolę rachunków wszystkich dochodów i wydatków Unii, a także wszystkich organów utworzonych przez UE w zakresie, w jakim akt założycielski nie wyklucza takiej kontroli. Trybunał Obrachunkowy sporządza roczne sprawozdanie po zamknięciu każdego roku budżetowego. W skład TO wchodzi po jednym przedstawicielu każdego państwa członkowskiego, wybieranym na sześcioletnią kadencję.

Dodatkowo Parlament Europejski, Rada i Komisja są wspomagane przez Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Komitet Regionów, które pełnią funkcje doradcze.

Tytuł IV TUE zawiera postanowienia o **wzmocnionej współpracy**, którą państwa członkowskie, mogą ustanowić w ramach kompetencji niewyłącznych Unii. Jej zakres określa art. 20 TUE oraz art. 326–334

TfUE. Celem wzmocnionej współpracy jest sprzyjanie realizacji celów Unii, ochrona jej interesów oraz wzmocnienie procesu jej integracji. Decyzję upoważniającą do podjęcia wzmocnionej współpracy Rada przyjmuje „w ostateczności”, jeżeli:

- ustali, że cele takiej współpracy nie mogą zostać osiągnięte w rozsądnym terminie przez UE jako całość,
- uczestniczy w niej co najmniej dziewięć państw członkowskich.

Akty przyjmowane w ramach wzmocnionej współpracy wiążą wyłącznie uczestniczące w niej państwa członkowskie i nie są one uznawane za dorobek, który musi zostać przyjęty przez państwa kandydujące do przystąpienia do Unii.

Postanowieniami TL **zniesiony został system filarowy**, chociaż zostały utrzymane odrębności w odniesieniu do działań zewnętrznych UE oraz wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (Tytuł V Traktatu – poprzednio II filar UE).

Działania zewnętrzne Unii oparte są na zasadach: demokracji, państwa prawnego, powszechności, a także niepodzielności praw człowieka i podstawowych wolności, poszanowania godności ludzkiej, zasad równości i solidarności oraz poszanowania zasad Karty Narodów Zjednoczonych oraz prawa międzynarodowego. Zgodnie z art. 21 ust. 2 TUE Unia określa a także prowadzi wspólne polityki i działania oraz dąży do zapewnienia wysokiego stopnia współpracy we wszelkich dziedzinach stosunków międzynarodowych, w celu:

- a) ochrony swoich wartości, podstawowych interesów, bezpieczeństwa, niezależności i integralności;
- b) umacniania i wspierania demokracji, państwa prawnego, praw człowieka i zasad prawa międzynarodowego;
- c) utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i umacniania bezpieczeństwa międzynarodowego zgodnie z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych, jak również z zasadami Aktu końcowego z Helsinek oraz celami Karty Paryskiej, w tym z celami i zasadami dotyczącymi granic zewnętrznych;
- d) wspierania trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz w dziedzinie środowiska naturalnego krajów rozwijających się, przyjmując za nadrzędny cel likwidację ubóstwa;
- e) zachęcania wszystkich krajów do integracji w ramach gospodarki światowej, między innymi drogą stopniowego znoszenia ograniczeń w handlu międzynarodowym;

- f) przyczyniania się do opracowywania międzynarodowych środków służących ochronie i poprawie stanu środowiska naturalnego oraz zrównoważonego zarządzania światowymi zasobami naturalnymi, w celu zapewnienia trwałego rozwoju;
- g) niesienia pomocy narodom, krajom i regionom dotkniętym klęskami żywiołowymi lub katastrofami spowodowanymi przez człowieka; oraz
- h) wspierania systemu międzynarodowego opartego na silniejszej współpracy wielostronnej i na dobrych rządach na poziomie światowym.

Kompetencje Unii w zakresie **wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa** obejmują wszelkie dziedziny polityki zagranicznej oraz ogół kwestii dotyczących bezpieczeństwa UE, w tym stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej. Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa podlega szczególnym zasadom i procedurom, m.in.:

- jest określana i realizowana przez Radę Europejską i Radę stanowiącą, co do zasady, jednomyślnie,
- wyłączone zostało przyjmowanie aktów prawodawczych,
- wykonuje ją wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz państwa członkowskie, zgodnie z Traktatami,
- szczególną rolę Parlamentu Europejskiego i Komisji w tej dziedzinie określają Traktaty,
- wyłączona jest jurysdykcja Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, z wyjątkiem właściwości do kontrolowania przestrzegania art. 40 TUE i do kontroli legalności niektórych decyzji przewidzianych w art. 275 akapit drugi TfUE.

W myśl art. 25 TUE Unia prowadzi wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa poprzez:

- określanie ogólnych wytycznych;
- przyjmowanie decyzji określających:
  - a) działania, które powinny być prowadzone przez UE;
  - b) stanowiska, które powinny być podjęte przez UE;
  - c) zasady wykonania decyzji, o których mowa powyższych punktach; oraz
- umacnianie systematycznej współpracy między państwami w prowadzeniu ich polityki.

Integralną część wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa stanowi **polityka bezpieczeństwa i obrony** (art. 12 TUE). W myśl jej zasad zapewnia się Unii zdolność operacyjną opartą na środkach cywilnych i wojskowych. Może ona z nich korzystać w przeprowadzanych poza UE misjach utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmocnienia międzynarodowego bezpieczeństwa, zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych. Zadania te są wykonywane w oparciu o zdolności, jakie zapewniają państwa członkowskie.

W art. 49 TUE określono warunki na jakich każde państwo europejskie, które szanuje zasady określone w art. 2, może się **ubiegać o członkostwo w Unii**. W tym celu składa ono wniosek Radzie, która podejmuje decyzje, stanowiąc jednomyślnie po zasięgnięciu opinii Komisji oraz po otrzymaniu zgody Parlamentu Europejskiego. Warunki przyjęcia i wynikające z niego dostosowania w Traktatach stanowiących podstawę Unii są przedmiotem umowy między państwami członkowskimi a państwem ubiegającym się o członkostwo. Umowa ta podlega ratyfikacji przez wszystkie umawiające się państwa, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

Novum stanowi regulacja zawarta w art. 50 TUE przewidująca **warunki na jakich państwo członkowskie może wystąpić z Unii**. Państwo, które podjęło decyzję o wystąpieniu, zgodnie ze swoimi wymogami konstytucyjnymi, notyfikuje swój zamiar Radzie Europejskiej. W świetle wytycznych Rady Europejskiej Unia prowadzi negocjacje i zawiera z tym państwem umowę określającą warunki jego wystąpienia, uwzględniając ramy jego przyszłych stosunków z Unią. Umowa jest zawierana w imieniu UE przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną po uzyskaniu zgody PE.

III. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE)

Najstarszym z Traktatów przedstawianych w tej publikacji jest Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który został zawarty dnia 25.3.1957 r. w Rzymie, jako Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą. Został on następnie zmieniony i uzupełniony, przede wszystkim przepisami: Jednolitego Aktu Europejskiego z dnia 17/28.2.1986 r. (Dz.Urz. WE L 1987, Nr 169, str. 1), Traktatu o Unii

Europejskiej (Traktat z Maastricht) z dnia 7.2.1992 r. (na podstawie postanowień tego ostatniego Traktatu EWG została przemianowana na WE) (Dz.Urz. WE C 1992, Nr 191, str. 1), Traktatu Amsterdamskiego z dnia 2.10.1997 r. (Dz.Urz. WE C 1997, Nr 340, str. 1) oraz Traktatu Nicejskiego z dnia 26.2.2001 r. (Dz.Urz. WE C 2001, Nr 80, str. 1).

Istotne zmiany wprowadził również Traktat Lizboński. Na mocy przepisów TL **Wspólnota Europejska przestaje istnieć**, a jej następcą prawnym jest Unia Europejska. W związku z tym, dotychczasowa nazwa Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską została zmieniona na: Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

W przepisach TfUE określono **dziedziny w których przysługuje wyłączna kompetencja Unii**, co oznacza, że w tej dziedzinie, jedynie ona może stanowić prawo oraz przyjmować akty prawnie wiążące, natomiast państwa członkowskie mogą to czynić wyłącznie z upoważnienia UE lub w celu wykonania jej aktów. Zgodnie z art. 3 ust. 1 TfUE Unia ma wyłączne kompetencje w następujących dziedzinach:

- a) unia celna;
- b) ustanawianie reguł konkurencji niezbędnych do funkcjonowania rynku wewnętrznego;
- c) polityka pieniężna w odniesieniu do państw członkowskich, których walutą jest euro;
- d) zachowanie morskich zasobów biologicznych w ramach wspólnej polityki rybołówstwa;
- e) wspólna polityka handlowa.

Unia ma także wyłączną kompetencję do zawierania umów międzynarodowych, jeżeli ich zawarcie zostało przewidziane w akcie prawodawczym UE lub jest niezbędne do umożliwienia jej wykonywania jej wewnętrznych kompetencji lub w zakresie, w jakim ich zawarcie może wpływać na wspólne zasady lub zmieniać ich zakres.

Ponadto, zgodnie z art. 6 TfUE, Unia ma kompetencje do prowadzenia działań o wymiarze europejskim mających na celu wspieranie, koordynowanie lub uzupełnianie działań państw członkowskich, w dziedzinach:

- a) ochrony i poprawy zdrowia ludzkiego;
- b) przemysłu;
- c) kultury;
- d) turystyki;

- e) edukacji, kształcenia zawodowego, młodzieży i sportu;
- f) ochrony ludności;
- g) współpracy administracyjnej.

Jeżeli Traktaty przyznają kompetencje Unii, które nie dotyczą dziedzin ww. wymienionych, to dzieli je ona z państwami członkowskimi. W przypadku **kompetencji dzielonych** Unia i państwa członkowskie mogą stanowić prawo i przyjmować akty prawnie wiążące (art. 2 ust. 2 TfUE). Obejmują one następujące główne dziedziny:

- a) rynek wewnętrzny;
- b) polityka społeczna w odniesieniu do aspektów określonych w TfUE;
- c) spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna;
- d) rolnictwo i rybołówstwo, z wyłączeniem zachowania morskich zasobów biologicznych;
- e) środowisko naturalne;
- f) ochrona konsumentów;
- g) transport;
- h) sieci transeuropejskie;
- i) energia;
- j) przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości;
- k) wspólne problemy bezpieczeństwa w zakresie zdrowia publicznego w odniesieniu do aspektów określonych w TfUE.

W dziedzinach badań, rozwoju technologicznego i przestrzeni kosmicznej oraz współpracy na rzecz rozwoju i pomocy humanitarnej Unia ma kompetencje do prowadzenia działań, jednakże wykonywanie ich nie może doprowadzić do uniemożliwienia państwom wykonywania ich kompetencji.

Część Druga TfUE obejmuje regulacje dotyczące niedyskryminacji i obywatelstwa UE. Utrzymana została **zasada zakazu wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową** (art. 18 TfUE). Rada (stanowiąc jednomyślnie zgodnie ze specjalną procedurą prawodawczą i po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego) posiada kompetencje do podjęcia środków niezbędnych w celu zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Obywatelem Unii jest każda osoba mająca przynależność państwa członkowskiego (obywatelstwo to ma charakter dodatkowy w stosunku

do obywatelstwa krajowego i nie zastępuje go). Przysługuje mu m.in. prawo do:

- a) swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich;
- b) głosowania i kandydowania w wyborach do PE oraz w wyborach lokalnych w państwie, w którym mają miejsce zamieszkania, na takich samych warunkach jak jego obywatele;
- c) korzystania na terytorium państwa trzeciego, w którym państwo członkowskie, którego są obywatelami, nie ma swojego przedstawicielstwa, z ochrony dyplomatycznej i konsularnej każdego z pozostałych państw członkowskich, na takich samych warunkach jak jego obywatele;
- d) kierowania petycji do PE, odwoływania się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich oraz zwracania się do instytucji i organów doradczych Unii w jednym z języków Traktatów oraz otrzymywania odpowiedzi w tym samym języku.

Część Trzecia Traktatu dotyczy polityk i działań wewnętrznych UE. Zgodnie z art. 26 ust. 2 TfUE **rynek wewnętrzny** obejmuje obszar bez granic wewnętrznych, w którym są zapewnione następujące podstawowe swobody:

- **swoboda przepływu towarów** – podstawą jej jest unia celna, która rozciąga się na całą wymianę towarową i obejmuje zakaz ceł przywozowych i wywozowych między państwami członkowskimi oraz wszelkich opłat o skutku równoważnym, jak również przyjęcie wspólnej taryfy celnej w stosunkach z państwami trzecimi. Zakazane są między państwami członkowskimi ograniczenia ilościowe w przywozie i w wywozie oraz wszelkie środki o skutku równoważnym;
- **swoboda przemieszczania się pracowników** – obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy. Z zastrzeżeniem ograniczeń uzasadnionych względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego, swoboda ta obejmuje prawo:
  - a) ubiegania się o rzeczywiście oferowane miejsca pracy,